

Emlékeztető

a Statisztikai Tudományos Albizottság (STAB) alakuló üléséről, 2012. febr.23.

Az ülésre a KSH-ban került sor. A Statisztikai és Jövőkutatási Tudományos bizottság (SJTB) elnöke akadályoztatása miatt nem tudott részt venni az ülésen, amin távollétében a SJTB titkára, Szép Katalin elnökölt. Az ülés az előre kiadott, és az ülés elején elfogadott napirend szerint zajlott. Az első napirendi pontban Szép Katalin beszámolt az előzményekről, a Statisztikai Bizottság megszüntetéséről, az új összevont bizottság (SJTB) megalakulásáról, valamint tisztségviselőinek megválasztásáról.

Következő napirendi pont a STAB vezetőjének (elnökének) megválasztása volt. Miután a jelenlévők egyhangúan úgy döntöttek, hogy a szavazást nyíltan kívánják lebonyolítani, feleslegesnek bizonyultak a titkos szavazás előkészületei. Ezután a 24 regisztrált tagból megjelent 13 tag egyhangúan (az érintett tartózkodásával) elfogadta a jelölőbizottság javaslatát, és elnöknek Hunyadi Lászlót választotta.

Ezt követően az Oktatási illetőleg a Nemzetközi munkabizottságokba történő jelölések történtek meg. Az ülést levezető elnök ismertette, hogy az Oktatási munkabizottságba 12, a nemzetközi munkabizottságba 8 regisztrált tag kérte felvételét. A STAB egyetértett a jelentkezésekkel és megerősítette azt, hogy a megalakuló munkabizottságok a jelölők ajánlásai alapján maguk választják meg tisztségviselőiket.

A hátralévő két napirendi pontot Hunyadi László, a STAB újonnan megválasztott elnöke terjesztette elő. Ő először megköszönte a tagság bizalmát, utalt a Bizottság jogelődjének dicső történetére, és ígéretet tett arra, hogy lehetőségeihez és erejéhez képest igyekszik sikeressé tenni a STAB munkáját. Első megjelenésekor kész koncepciót nem adott, és a szervezeti kérdésekkel kapcsolatban is visszatérően azt mondta, hogy a testület egészen új, nincsenek kidolgozott szervezeti keretei, munkarendje, sőt tagsága is ideiglenes, ezért ezekkel a kérdésekkel mielőbb el kell ugyan kezdeni foglalkozni, de csak fokozatosan, folyamatosan lehet eljutni a teljes értékű működésig. Bevezetőjében azt mondta még, hogy az albizottságot két értelemben is nyitott testületté szeretné alakítani: egyrészt azzal, hogy bár a tudományosság fontos kritériuma a tagságnak, nem ragaszkodunk a tudományos fokozathoz, illetőleg a köztestületi tagsághoz. Az olyan statisztikusok, akik nem szereztek fokozatot, de munkásságukkal bizonyították, hogy helyük van egy tudományos közösségben, szívesen látott tagok lesznek az Albizottságban. A nyitottság másik értelmét abban látta, hogy a statisztika tudományát tágabban értelmezve helyt kellene adni benne az olyan statisztikusoknak is, akik nem a IX. osztály képviselte szakterületeken (közgazdaság- és társadalomtudomány, jogtudomány, szociológia) dolgoznak.

Az ideiglenes működési renddel kapcsolatban elsőnek a tagsági viszony rendezését említette. Javaslatá az volt, hogy a SJTB statisztikus tagjai (10 fő) értelemszerűen tagjai a STAB-nak. A régi Statisztikai Bizottság tagjait, valamint azokat, akik az MTA köztestületi tagjai, de nem voltak tagjai a régi bizottságnak, vagy másik bizottsághoz tartoznak, felkértük, hogy vegyenek részt a STAB munkájában. Ők írásban nyilatkozhattak (nyilatkozhatnak) arról, hogy vállalják-e a tagságot. Az ülés időpontjáig ezt, az SJTB tagjain kívül, 14 fő tette meg. Ezen a körön kívül is szereténk a STAB bővíteni a taglétszámát, egyfelől olyanokkal, akik nem minősítettek, másfelől olyanokkal, akik más szakterületen dolgoznak statisztikusként. Az ilyen személyekre a STAB jelenlegi tagsága tehet indokolt javaslatot, és felvételükről a STAB tagsága szavaz. Természetesen az így beválasztott tagoknak is nyilatkozniuk kell arról, hogy vállalják-e a tagságot. Két ilyen jelentkező is részt vett az ülésen. A működés egyéb kérdéseiről annyit mondott, hogy a STAB tanácskozó, döntéselőkészítő szakmai fórum, amelynek döntési hatásköre csak a saját belső ügyeit (ügyrend, működési szabályok, tisztségviselők) illetően van. Egyebekben a SJTB-ak van alárendelve, ugyanakkor a STJB-nek

a statisztika-szakmai kérdésekben legfontosabb partnere és támasza. A STAB 3 éves munkaprogramját és éves munkarendjét maga alakítja ki. Évente 3-4 munkaülést tervez, de szükség szerint rendkívüli ülésekre is sor kerülhet. Egyelőre más tisztségviselők megválasztását nem kezdeményezi, a titkári teendőket pedig a SJTB titkára vállalta. Amennyiben a munka során szükségesnek látszik további tisztségviselőkre (pl. alelnök), akkor a későbbiek során, amikor a szervezeti kérdések és a távlati munkaprogram is végleges helyükre kerülnek, a tisztségviselők megválasztására javaslatot tesz.

A STAB programjának kialakítására is csak a tagság körének többé-kevésbé végleges kialakulása után lehet sort keríteni. Az elnök szerint a programnak olyannak kell lennie, hogy az a statisztika általános, stratégiai kérdéseiről szóljon. Ilyen kérdések közt említette meg a statisztika közös nyelvére való törekvést, a statisztika felsőfokú szakoktatásának (statisztikai PhD) kérdését, a statisztika színvonalas népszerűsítését (alapfokú könyv, média, Mindentudás Egyeteme), valamint a korszerű statisztikai módszerek meghonosítását és elterjesztését. Azt mondta, hogy a természetes és logikus mód az lenne, hogy a STAB elfogadja a 3 éves programot, és abból vezeti le az éves munkatervet, tekintve a nehéz kezdetet, ezáltal fordított megközelítést javasol: induljunk el ebben az évben egy határozott éves tervvel, és majd az év folyamán alakítsuk ki a hosszabb távú programot. Azt javasolta, hogy 2012-ben a mostani alakuló ülésen túl tervezzünk 3 további ülést. Ezek javasolt ideje és témája:

- Májusban munkaülés a statisztika jogi környezetéről és szabályozásáról (Statisztikai Törvény és változásai, Adatvédelmi törvény, gyakorlati adatvédelem, kutatói hozzáférés statisztikai mikroadatokhoz stb.)
- Szeptemberben munkaülés a végleges hosszú távú munkaprogram kialakítására valamint a munkarend véglegesítésére és rögzítésére.
- Novemberben a Magyar Tudomány Napja alkalmából rendezendő ülésorozaton való részvétel elsősorban a statisztikai műveltség és kultúra témakörében.

Az elnöki előterjesztéseket vita követte, ennek leglényegesebb pontjai a következők voltak:

- A tagsággal kapcsolatban Marton Ádám kifejtette, hogy aktív tagokra lenne szükségünk, ezért ő jobbnak látná, ha nem az albizottság kezdeményezné új tagok kooptálását, hanem a tagok lépnének fel kezdeményezőként. Ezzel el lehetne kerülni, hogy olyanok is bekerüljenek a tagságba, akik „szívességet tesznek” azzal, hogy elvállalják a tagságot. Lakatos Judit úgy vélte, hogy a tagoktól nem elegendő elvárni a formális fokozatot, hanem tényleges tudományos teljesítmény alapján döntsünk. Ugyanő kifejtette, hogy a tagok felkérését és megválasztását egyszerűsített módon, elektronikus levelezés és szavazás útján kellene megejteni.
- Az elsőnek említett kérdés felveti azt a kérdést, hogy a potenciális tagság és a szakmai közvélemény hogyan értesül a STAB létezéséről és tevékenységéről. Erre Telegdi László azt mondta, hogy a honlap és a Statisztikai Szemlében megjelenő anyagot elegendő alapot biztosítanak munkánk bemutatására. Kovács Péter ennek kapcsán felvetette, hogy jó lenne a statisztikai Szemlében egy átfogó írást közzé tenni a statisztika tudományos és társadalmi szerveiről.
- Ehhez kapcsolódóan Szilágyi György taglalta a STAB és az MST viszonyát, melynek szerinte olyannak kell lennie, hogy lényegileg ugyanazt a célt tűzi ki maga elé mindkét szervezet, lényegileg ugyanazokkal a kérdésekkel foglalkozik, de más megközelítésben, más stílussal. A két szervezet így egymásra van utalva, ezért szoros kapcsolatot kell ápolniuk.
- A munkatervvel és programmal kapcsolatban Szép Katalin fontosnak tartotta megemlíteni, hogy a bizottság és az Albizottság fontos szerepet játszhat, sőt kell játszaniuk a hivatalos statisztika számára lényeges módszertani fejlesztések tudományos megalapozottságának szakmai értékelésében.

- Ehhez kapcsolódóan Kovács Péter említett egyedi eseteket, amelyek a statisztikai módszertan feltűnően szakszerűtlen alkalmazását mutatják, de többek egybehangzó véleménye szerint ennek a testületnek nem lehet feladata egyedi esetekben a szakmai bírászkodás. Ugyanakkor a statisztikai módszerek helyes alkalmazását támogató, helytelen alkalmazást elítélő, nem a konkrét esethez kapcsolt, általánosan megfogalmazott állásfoglalások, ajánlások a testület feladatai közé tartozhatnak. Erre korábban is volt példa, pl. a statisztikai modellezés kapcsán.
- Végül a vitában felmerült az a kérdés, hogy az albizottság ülései mennyire legyenek, lehetnek nyilvánosak. E kérdésben olyan álláspont látszott kialakulni, hogy a SJTB-ot, és annak valamennyi albizottságát és munkabizottságát részletesen tájékoztatni kell a STAB munkájáról, számukra lehetővé kell tenni az üléseinken való részvételt, ugyanakkor ezt kölcsönösen is elvárjuk: kérünk folyamatos tájékoztatást és lehetőséget arra, hogy az ő üléseinken mi is részt vehessünk.

Egyéb kérdés nem merült fel, így az egész ülést elnöklő Szép Katalin azzal zára az összejövetelt, hogy megköszönte mindenkinek az aktív részvételt, és biztosította a résztvevőket arról, hogy elektronikus levelezés útján folyamatosan tartja a tagsággal a kapcsolatot.

Budapest, 2012-02-24.

Hunyadi László